

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені М.П. ДРАГОМАНОВА

ЧЖАО ВЕНЬФАН

УДК 378.6:37(510)].016:784.4(161.2)(043.3)

**МЕТОДИКА ВОКАЛЬНО-ХОРОВОГО НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ
КИТАЮ З ВИКОРИСТАННЯМ УКРАЇНСЬКИХ СПІВАЦЬКИХ
ТРАДИЦІЙ**

13.00.02 – теорія та методика музичного навчання

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата педагогічних наук

Київ – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова, Міністерство освіти і науки України, м. Київ.

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
КУНЕНКО Людмила Олександрівна,
Національний педагогічний університет
імені М.П. Драгоманова,
Інститут мистецтв, професор кафедри
теорії та методики музичної освіти,
хорового співу і диригування.

Офіційні опоненти: доктор педагогічних наук, професор
МЕЛЬНИЧУК Сергій Гаврилович,
Кіровоградський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка,
професор кафедри педагогіки початкової освіти та
соціальної педагогіки;

кандидат педагогічних наук, доцент
СОФРОНІЙ Зоя Василівна,
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, доцент кафедри музики
факультету педагогіки, психології
та соціальної роботи.

Захист відбудеться “10” лютого 2015 р. о 14 год. на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.053.08 у Національному педагогічному університеті імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова за адресою: 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9.

Автореферат розісланий 30 грудня 2014 р.

**Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради**

Л.І. Паньків

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Сучасні глобалізаційні процеси в галузі вищої освіти спричинили нові світові тенденції модернізації традиційних освітніх парадигм найбільш розвинених держав західної Європи і країн Сходу. Завдяки політиці прозорості й відкритості створюється єдиний міжконтинентальний інформаційно-освітній простір, який дає можливість ознайомитися з традиційними етнопедагогічними та новітніми технологіями різних держав світу, трансформувати їх відносно національних і сучасних культурно-освітніх традицій певного етносу та екстраполювати в освітнє середовище відповідної країни.

Сьогодення Болонського вектору освітянської стратегії науки й практики України ґрунтується на потребах вищої сучасної педагогічної науки в суттєвому реформуванні сталих наукових проблем, за рахунок оновлення наукових і творчих зв'язків та продовження культурного діалогу "Схід – Захід". Серед них плідною роботою останніх двох десятиліть відзначається міст міжкультурно-творчої співпраці та трансформації співацьких традицій двох стародавніх культур України і Китаю. Це пояснюється тим фактом, що головною метою освітньої політики Китаю є її модернізація, поліпшення й розширення меж підготовки спеціалістів різних галузей в дусі новаторства, але із збереженням кращих національних культурних традицій. У цьому контексті зрозумілим стає звернення китайських студентів і аспірантів до унікальних українських співацьких традицій, що мають глибинні корені й міжнародне визнання, відрізняються гуманістичним етновиховним потенціалом та потужним естетичним впливом на відміну від зовсім молодої, але дуже популярної в китайській мистецькій педагогіці вокально-хорової галузі, яка потребує ще певної методичної та теоретичної розробки та оптимізації педагогічних умов навчання.

Унікальність процесу обміну культурними надбаннями кожного соціуму полягає в тому, що він стає показником і закономірністю демократичних відносин міжнародного рівня, дає можливість обмінюватись цінними знаннями в різних галузях науки, освіти, мистецтва, стає додатковим соціально-економічним ресурсом та фактором нарощування духовного потенціалу суспільства, стратегічною основою близького прогресивного розвитку.

Саме сучасному вчителю призначена місія оновлення культурних традицій Китаю. Вчителю музики, як збирачу й пропагандисту пісенної творчості китайського народу, належить творчо переосмислити українські співацькі традиції національного вокально-хорового мистецтва та перенести їх у педагогічні умови Китаю (Вей Лімін). Національна освіта, що готує людину до життя в своїй культурі, можлива лише в інтеграції з світовими культурами із врахуванням опанування національних і загальнолюдських цінностей (І. Зязюн).

Новий погляд на модернізацію й подальших розвиток сучасної освіти та гуманітарного знання полягає в методичному забезпеченні, створенні інтегрованої бази культурно-освітніх даних в мережі Інтернет, використанні Інтернет-ресурсів для міжкультурного діалогу, музично-педагогічного саморозвитку, теоретико-методичного самовдосконалення тощо.

Останнім часом, завдяки співпраці науковців України і КНР, ціла плеяда китайських дослідників внесла вагомий вклад у різні напрямки вищої музично-педагогічної освіти Китаю. Їх наукові здобутки розкриваються в працях: Ван Пэшоань, Гу Инь, У Іфан, Лю Сян-ю, Лю Цин, Ма Донфэн, Сай До Чі, Сунь Цзинань, Сю Хайлинь, Хо Инин, Шу Синьчэн, Чжан Сянь, Чжан Юань, Цао Ян. Цзоу Айминь та ін. Особливою популярністю користується в Китаї проблема розвитку вокально-хорового мистецтва, досліджена в працях: Ван Цзяньшу, Ван Шаньху, Вей Лімін, Ван Лей, Лінь Хай, Ма Цзюнь, Цзінь Нань, Цой Сяо Юй, Чен Дін, Чжан Жун, Чжан Яньфен, Чжоу Сяоянь та ін..

З урахуванням вищезазначеного в Китаї була розроблена стратегія модернізації вищої і середньої освіти. Головною метою якої є проведення реформ традиційної освітньо-виховної моделі, що склалась віками (в основу якої покладена ідея ортодоксального дотримання передачі культурного досвіду і традиційних знань китайській молоді). Але ця традиційна модель зовсім не відповідає вимогам нового часу, оскільки не забезпечує використання в теорії і практиці сучасних ефективних технологій, спрямованих на формування нового рівня умінь і навичок у певних галузях. Щоб осучаснити процес навчання й підвищити якість освіти відповідно до міжнародного рівня, передбачається оновити зміст, структуру й форми проведення навчальних предметів, підвищити їх науковість і варіативність, спрямованість на міжпредметну інтеграцію, міжкультурно-творчу трансформацію та розвиток творчого потенціалу суб'єктів освіти.

Але реалізація корінних зрушень модернізації мистецької освіти Китаю, висунутих часом, зустрічає на своєму шляху *багато перешкод, низку проблем і суперечностей* між: гострою потребою китайської держави в спеціалістах музично-педагогічного й вокально-хорового профілю і, перш за все, відсутністю спеціальних курсів української мови мистецького напрямку, пов'язаних із фонетичними та орфоепічними особливостями вимови української мови в процесі співу і мовлення (що посилює б розуміння жанрової і мовно-вокальної палітри художніх образів у творах національного вокально-хорового мистецтва, оскільки вони складають основу розуміння іноземної мови); особливими труднощами накопичення знань, навичок, умінь вокально-хорового виконавства й відсутністю спеціального методичного забезпечення (фоно-посібників) та перенесення їх у педагогічні умови Китаю, що певним чином полегшило процес їх вокально-хорового навчання в умовах вищих педагогічних закладів України та забезпечило корекційними методиками подолання цих труднощів тощо.

У зв'язку з цим особливої *актуальності* набуває ознайомлення китайських студентів з українським досвідом опанування вокально-хорових методик, який має оригінальні й високохудожні традиції співацького виконання та може бути

використаний у практиці Китаю. Незважаючи на певну кількість наукових розробок з даної проблеми українських і конкретно китайських дослідників (Ван Лей, Ван Цзяньшу, Ван Шаньху, Вей Лімін, Ма Цзюнь, Чен Дін, Чжан Яньфен, Цзінь Нань та ін.), ще й досі лишаються не вивченими питання методики й змісту цього виду музично-педагогічної діяльності з використанням українських співацьких традицій.

Потреби китайської освітньої системи у визначенні шляхів і методик формування вокально-хорових навичок майбутніх вчителів музики з використання українських співацьких традицій, як найменш розробленого в КНР, але прогресивного виду музичного виконавства, та перенесення їх на педагогічну практику Китаю, визначили вибір теми нашого дослідження: **“Методика вокально-хорового навчання студентів Китаю з використанням українських співацьких традицій”**.

Зв’язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація входить до плану наукових досліджень кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова і складає частину наукового напрямку «Зміст, форми, методи фахової підготовки вчителів музики». Тема дисертації затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 12 від 26.04.2013 р.).

Мета дослідження – теоретично обґрунтувати, розробити й експериментально перевірити методику формування вокально-хорового навчання майбутніх учителів музики Китаю з використанням українських співацьких традицій.

Об’єкт дослідження – процес вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музики.

Предмет дослідження – методика вокально-хорового навчання студентів Китаю з використанням українських співацьких традицій.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати стан розробки досліджуваної проблеми в психолого-педагогічній науці та мистецтвознавстві.
2. Теоретично обґрунтувати та визначити сутність, зміст, специфіку та функції вокально-хорового навчання майбутніх вчителів музики Китаю з використанням українських співацьких традицій.
3. Розробити та теоретично обґрунтувати компонентну структуру, визначити критерії, показники та виявити рівні сформованості вокально-хорової навченості китайських студентів.
4. Обумовити комплекс методів, принципів, підходів, психолого-педагогічні умови оптимізації вокально-хорового навчання китайських студентів у процесі вокально-хорової підготовки.
5. Розробити експериментальну модель і поетапну методику формування означеного феномена та експериментально перевірити їх ефективність.

Теоретико-методологічною основою дослідження виступають: основні концептуальні положення і наукові досягнення в галузі філософії освіти та

багатогранне розуміння культури як соціально-історичного феномена науки і практики (В. Андрущенко, Л. Губерський, І. Зязюн, В. Лутай та ін.); історична динаміка розвитку музичного, зокрема вокально-хорового мистецтва, в основі якої покладена національна ідея гуманістичного виховання молоді засобами мистецтва (А. Авдієвський, В. Антонюк, Л. Архімович, С. Горбенко, Б. Гнидь, Д. Євтушенко, Ю. Руденко та ін.); психофізіологічні теорії чуттєвого пізнання в життєдіяльності людини, що ґрунтуються на природничонаукових положеннях (І. Павлов, І. Сеченов, В. Бехтерев, М. Блінова та ін.); естетичні теорії (Ю. Борев, Д. Кучерюк, Л. Левчук, А. Лосев, А. Щербо та ін.); культурологічні й полікультурні (національна культура, дитячий фольклор: Г. Лозко, Л. Масол, Г. Меднікова, Г. Довженюк та ін.); психологічні чинники (психологія і музична психологія: Л. Виготський, О. Костюк, О. Леонт'єв, В. Медушевський, Є. Назайкинський, Б. Теплов та ін.); педагогічні (музична педагогіка, вокальна педагогіка: Е. Абдулін, В. Антонюк, Н. Гузій, Л. Дмитрієв, Д. Євтушенко, А. Козир, Л. Куненко, А. Менабені, М. Микиша, В. Орлов, О. Отич, Г. Падалка, Г. Поберажна, О. Ростовський, О. Хижна, Д. Юник, Ю. Юцевич та ін.); роботи відомих хормейстерів присвячені удосконаленню хорового виконавства (Г. Дмитрієвський, В. Краснощоків, К. Пігров, П. Чесноков та ін.), а також дослідження духовної спадщини культурних паралелей “Схід-Захід” і діалогу двох стародавніх культур України і Китаю (Л. Гусейнова, Е. Кучменко, О. Шевнюк, В. Шульгіна, О. Щолокова та ін.) та методологічні й методичні аспекти різних напрямків вокальної підготовки китайських студентів (Ван Цзяньшу, Ван Лей, Вей Лімін, Лі Чуньпен, Цзин Нань, Ма Цзюнь, Чен Дін, Цзін Нань та ін.), “Програма дій щодо реалізації положень Болонської декларації в системі вищої освіти й науки України” та пакет сучасних нормативних документів щодо фахової підготовки майбутніх вчителів музики.

Методи дослідження. Для розв’язання поставлених завдань використовувався комплекс *теоретичних та емпіричних методів*: аналіз нормативних документів та літератури з проблеми дослідження з метою уточнення поняття «вокально-хорове навчання з використанням українських співацьких традицій»; *метод конструювання понять* – для систематизації понятійної бази знань і накопичення вокально-хорового тезаурусу; *методи*: спостереження, опитування, анкетування, бесід, тестування, інструктажу, демонстрування, систематизації та узагальнення, наочної ілюстрації, обговорення, експертних оцінок, експрес-інтерв’ю, *медіа-освіти*, що сприяє активізації й підвищенню самоосвіти та полегшенню вокально-хорового навчання китайських студентів; *науково-дослідні та творчо-пошукові*: педагогічного експерименту, рефлексивні, інтерактивного та евристичного навчання (творчої уяви, художньо-образної картини) для стимуляції творчої активності та моделювання знань з вокально-хорового виконавства; *методи математичної обробки результатів*.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що *вперше*:

- *розроблені*: компонентна структура і методична модель вокально-хорового навчання майбутнього вчителя музики Китаю з використанням

українських співацьких традицій та поетапна методика її опанування; критерії, показники сформованості означеного феномена;

- *уточнено* поняття «вокально-хорове навчання з використанням українських співацьких традицій» відносно студентів Китаю та сутність його формування в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музики, *введено* дане поняття до наукового обігу;

- *визначено* функції, виокремлено й обумовлено комплекс методів і прийомів; систематизовано методичні підходи і принципи цього напрямку навчальної діяльності;

- *подальшого розвитку набули*: засоби комплексної діагностики стану вокально-хорової підготовки студентів Китаю з використанням українських співацьких традицій, на основі яких визначено рівні сформованості даного напрямку підготовки, *розширено* теоретико-методологічне підґрунтя для реалізації принципів забезпечення культуровідповідності вокально-хорового навчання студентів Китаю та опори на національно-культурні традиції навчання співу в системі інститутів мистецтв педагогічних університетів.

Практичне значення дослідження. Основні теоретичні положення дослідження та методичні рекомендації можуть бути використані як навчальний матеріал у курсах: «Методика вокальної підготовки студентів», «Хорознавство», «Історія музичної освіти України», у процесі хорових і індивідуальних занять з постановки голосу майбутніх учителів музики, педагогічної практики студентів. Систематизація музично-педагогічних і вокально-хорових знань, навичок, умінь, одержаних у інститутах мистецтв педагогічних університетів дозволяють інтегрувати їх в освітнє середовище КНР з урахуванням національних, ментальних та культурних особливостей.

Апробація результатів дослідження проводилась у процесі виступів і обговорень основних положень та результатів досліджень на науково-методичних і науково-практичних конференціях, педагогічних нарадах. **Міжнародних:** “Педагогічних читаннях пам’яті професора О.П. Рудницької” (Київ, 2012-2013), “Гуманістичні орієнтири мистецької освіти” (Київ, 2013-2014); **Всеукраїнських:** “Мистецька освіта в європейському освітньому просторі ХХ століття” (Мукачево, 2013); “Методологічні та методичні засади мистецької освіти” (Ніжин, 2013); **Всеукраїнській науко-методичній конференції-семінарі:** “Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики” (Київ, 2014); на засіданнях кафедри теорії і методики музичної освіти, хорового співу і диригування Інституту мистецтв та щорічних звітних науко-практичних конференціях професорсько-викладацького складу, аспірантів і докторантів Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (Київ, 2012-2014).

Впровадження результатів дослідження здійснено в навчально-виховний процес: Інституту мистецтв Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (довідка № 0710 від 16.10.14 р.), Південноукраїнського національного педагогічного університету імені К.Д. Ушинського (довідка № 60 від 14.01.14 р.), Луганського національного університету імені Тараса Шевченка (довідка 1/506 від 05.02.2014 р.).

Публікації. Основні теоретичні положення, результати та висновки дисертаційного дослідження висвітлені в 8 одноосібних науково-методичних публікаціях автора, 6 з яких представлено в провідних фахових виданнях з педагогіки і 1 стаття в зарубіжному виданні та 1 публікація в матеріалах наукових конференцій.

Дисертація складається із: вступу, трьох розділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (288 найменувань, з них 27 іноземними мовами, серед яких 17 китайською мовою). Основний текст дисертації складає 188 сторінок, загальний обсяг роботи – 249 сторінок. Робота містить 12 таблиць, 20 рисунків, що разом з додатками становить 45 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У вступі обґрунтовано актуальність теми дослідження з позиції сучасних музично-педагогічних і вокально-хорових виконавських потреб Китаю, визначено об'єкт, предмет, мету, завдання, розкрито теоретико-методологічні основи вокально-хорового навчання китайських студентів та наукову новизну, охарактеризовано методи, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації та впровадження їх у педагогічну практику тощо.

У першому розділі *«Теоретико-методологічні основи вокально-хорового навчання китайських студентів з використанням українських співацьких традицій»* проведений аналіз науково-методичної літератури з проблеми дослідження і нормативних матеріалів вищої школи дозволив з'ясувати, що пріоритетною залишається освітня політика в напрямку збереження й продовження національних традицій, а також обміну й запозичення кращих мистецьких надбань (зокрема вокально-хорового виконавства) з метою їх трансформації та екстраполяції у виконавську й музично-педагогічну практику Китаю. Міжнародний інтерес до українських вокально-хорових традицій і української співацької школи, що мають давнє світове визнання, вимагає фундаменталізації теоретичних засад та їх наукового обґрунтування з позиції міжгалузевих і міждисциплінарних зв'язків у контексті особливостей вокально-хорової підготовки китайських студентів.

З позиції філософських дефініцій у розділі розглянуті наукові категорії «методологія», «метод», «музична культура» та «національна культура» і «культура» з точки зору розвитку людини як суб'єкта діяльності, а також розкриття її властивостей і обдарувань у контексті вокально-виконавської діяльності (В. Андрущенко, Л. Губерський, І. Зязюн, В. Лутай та ін.); окреслені найважливіші особливості сучасного наукового погляду на гуманітарні науки (В. Петрушенко), зокрема на вокально-хоровознавчу, з метою визначення теоретичного підґрунтя дослідження.

З позиції естетики розкрито всесвітньо історичне призначення мистецтва, яке полягає в тому, що *“мистецтво – є гарантом сприймання світу в його цілісності, охоронцем цілісності особистості й цілісності культури та життєвого досвіду людства”* (Ю. Борев). Виступаючи акумулятором різних

видів художньої діяльності, в сукупності з філософією воно утворює своєрідне “дзеркало культури” тієї чи іншої епохи і через художні твори відображає різні події, світоглядні орієнтації, морально-етичні особливості життя й мислення певного етносу (В. Діденко).

Головним завданням сучасної міжкультурної освіти (до якої ми відносимо і вокально-хорове навчання китайських студентів з використанням українських співацьких традицій) в процесі інкультурної комунікації є вірне співвідношення освітньо-виховних традицій, вміння дозовано використовувати їх в певній культурі та адаптувати до відповідних умов певного напрямку навчання.

Першоосновою, на якій можуть ґрунтуватись вокально-культурні взаємовідносини України і Китаю, є віднайдення єдиних шляхів культурного етногенезу, що склалися ще на початкових стадіях розвитку стародавніх цивілізацій, але в певні часи калейдоскопу історії розійшлися та вже поступово сходяться й можуть творчо взаємодіяти в нових науково-мистецьких формах.

Сучасний стан опанування вокально-хорового мистецтва, як українськими так і китайськими студентами, потребує комплексного підходу й свідомого, науково обумовленого відношення до процесу навчання, що передбачає: ознайомлення майбутніх вчителів музики з природничонауковими основами роботи голосового апарату – нейрофізіологічними особливостями співака та процесу голосоутворення (І. Павлов, І. Сеченов, В. Бехтерев, М. Блінова та ін.); озброєння глибокими теоретичними знаннями щодо будови голосового апарату, механізмів голосоутворення, якісних характеристик голосу, роботи дихання, різних прийомів управління голосом, дикційними й орфоепічними особливостями української мови в співі, а також із специфікою роботи дитячого голосового апарату тощо.

Важливим для нашого дослідження є проблема еволюції національного пісенного мистецтва України та її розгляд з позиції сучасного наукового підходу, в контексті культурно-історичної, національно-традиційної динаміки суспільних процесів певних історичних етапів та тих природних умов, які впливали на естетичну й етичну сутність культурного ядра праукраїнців та формування їх духовної культури.

У розділі простежена історія походження національного пісенного мистецтва України та здійснено узагальнення багатовікового культурно-історичного досвіду духовної спадщини України, в якій співоча діяльність завжди грала пріоритетну роль. Завдячуючи особливостям української ментальності, генетичним основам і характерним рисам національного характеру українців, до складу яких входять такі визначальні чинники художньої культури нації як *співучість і почуттєвість* (В. Щербаківський), зростає *актуальність* проблеми розвитку національного пісенного мистецтва і співочої культури України як основи її національної духовної культури.

У цьому напрямку був ретельно відібраний, проаналізований і узагальнений історичний матеріал, важливі епізодичні повідомлення про релігійно-духовні навчальні заклади, в яких походились заняття зі співу й музики в певний культурно-історичний період, літописи відомих дослідників: з історії України (М. Грушевський, Л. Залізник та ін.); історії української

художньої культури (В. Барвінський, Л. Масол, О. Шевнюк, О. Щолокова); історії української музики і співацької освіти (В. Антонюк, Л. Архімович, С. Волков, О. Михайличенко, К. Шамаєва, С. Шип, О. Шреєр-Ткаченко та ін.); українського народознавства і фольклористики (М. Драгоманов, Г. Лозко, Н. Шумада та ін.); праці відомих істориків і археологів, які безпосередньо досліджували ареал і артефакти Праукраїни (Г. Батичко, В. Воронкова, Б. Рибаків, А. Русяєва, В. Хвойко та баг. ін.); літературні артефакти античних істориків, філософів мандрівників, що подорожували в ті часи в райони нашої Прабатьківщини (Геродот, Пліній Старший, Стратон та ін.), а також спогади та епістолярні матеріали, що віддзеркалюють композиторський здобуток таких особистостей як: М. Березовського, А. Веделя, М. Дилецького, М. Лисенка та ін., творчість яких безпосередньо вплинула на подальший розвиток національного вокально-хорового мистецтва, освіти й музичного просвітництва України за рахунок їх гігантського внеску в українську духовну спадщину.

Досліджуючи соціально-колективну природу пісенності, її виражально-відображальні можливості, силу емоційного впливу на різні сфери людини, багато вчених, літераторів, фольклористів, мистецтвознавців, дійшли висновку, що до вияву художньо-поетичної обдарованості народу, його вміння художньо мислити й засобами художнього узагальнення передавати ставлення до оточуючої природи і до дійсності взагалі, найкраще пристосована - *пісня* (що посилює *актуальність* нашого дослідження). Це пояснюється тим фактом, що за своїм походженням і своєю суттю (згадаємо причини виникнення перших колективних трудових пісень) пісня є мистецтвом загальнонародним; незалежно від того, авторська вона чи анонімна, пісня орієнтована на масове сприйняття й виконання, а її соціальне значення – безмежне. Слово й мелодія поєднанні в пісні виражають думки й настрої її авторів, зміст, яких відображає народну філософію, принципи мислення, моральні та етично-виховні норми духу народу (Н. Шумада).

До характерних особливостей української народної пісні віднесено: органічну єдність слова й відносно простого наспіву, а до особливостей її художньої форми - лаконізм, стабільність розміру, стійкі традиції використання художніх засобів, емоційність у розкритті образного змісту - все це полегшує виконавські завдання і дозволяє імпровізувати.

Аналіз та узагальнення історії походження національного пісенного мистецтва України дозволив зробити висновок про те, що рівень пісенної культури народу є вірним і яскравим показником його загального духовного розвитку, пісня може стати символом, знаком доби, піднятися до атрибутики державного значення (прапор, герб, гімн). Як вид мистецтва високої соціальної активності й оперативності пісенність має велике значення для розвитку процесів, які зумовлюють етнічну інтеграцію.

На основі аналізу наукової літератури подано авторське тлумачення поняття «вокально-хорове навчання студентів Китаю з використанням українських співацьких традицій», суть якого полягає у *високопрофесійному відтворенні художньо-образного змісту вокально-хорових творів за допомогою використання комплексу отриманих знань, навичок, умінь з вокальної*

педагогіки, артистичних та інших творчих здібностей вокально-виконавської рефлексії. Ключовою ланкою використання кращих українських співацьких традицій виступає методика відтворення манери (стилю) виконання українського *bel canto* (від італ. – прекрасний спів) - тобто кантиленного (наспівного) звучання, в процесі якого використовується легкий, блискучий, витончений, діамантовий звук. Бельканто потребує від співака навичок досконалої техніки володіння голосом, бездоганної кантилени, філіровки звуку, віртуозної колоратури, відрізняється емоційно насиченим, красивим співацьким тоном художнього виконання та високою чуттєвістю співпереживання художнім персонажам.

У другому розділі *«Структурно-організаційне забезпечення вокально-хорового навчання китайських студентів з використанням українських співацьких традицій»* на основі детального аналізу наукових робіт вітчизняних і китайських дослідників, обумовлено зміст і здійснено обґрунтування взаємоінтегруючих структурних компонентів (*мотиваційно-цілеспрямованого, полікультурно-когнітивного, діяльнісно-репродуктивного, творчо-рефлексивного*) та критеріально-показникової системи оцінювання вокально-хорової навченості китайських студентів.

Відповідно I-го компонента (*мотиваційно-цілеспрямованого*) визначено критерій - міру мотиваційної обумовленості опанування українськими співацькими традиціями та трансформації їх в китайську освітньо-виховну систему й відповідні показники: а) інтерес китайських студентів до українського вокального мистецтва; б) прагнення до опанування українськими національними традиціями; в) стремління майбутніх учителів Китаю до використання українських співацьких традицій у вітчизняній педагогічній практиці.

Відповідно II-го компонента (*полікультурно-когнітивного*) визначено критерій - ступінь теоретичної обізнаності з українськими етновиховними і мистецькими культурними традиціями та відповідні показники: а) здатність до набуття знань з української вокальної культури (історична динаміка розвитку, духовні джерела, теоретико-методичні засади, будова голосового апарату, механізми звуковідтворення, основи вокальної орфоепії, особливості українського вокального виконавства); б) наявність полікультурної ерудованості в сфері національних вокальних культур України і Китаю, світової культури; в) ознайомленість з українським дитячим фольклором – невід’ємною складовою національної музичної культури.

Відповідно III-го компонента (*діяльнісно-репродуктивного*) визначено критерій - міра здатності до жанрово-стильового виконання творів українського вокального мистецтва та відповідні показники: а) вільне володіння вокально-художньою технікою; б) уміння підбирати високохудожній, педагогічно доцільний навчальний репертуар; в) здатність майбутніх керівників дитячих вокально-хорових колективів до творчого втілення знань з дитячої вокально-хорової теорії.

Відповідно IV-го компонента (*творчо-рефлексивного*) визначено критерій - міру творчого використання українських співацьких традицій в

музично-педагогічній і вокально-виконавській практиці та відповідні показники:
 а) здатність до творчо-художньої інтерпретації вокальних творів з урахуванням співацьких традицій українського вокального виконавства; б) здатність до самоаналізу та самореалізації отриманих знань і практичного досвіду в китайську освітньо-виховну систему; в) спроможність майбутніх вчителів музики до художньо-естетичного оцінювання вокальних творів.

У другому розділі обґрунтовані дидактичні особливості моделювання вокально-хорового навчання китайських студентів з використанням українських співацьких традицій, які стали основою структурування дидактично-категоріального апарату нашої моделі (Рис 2.).

Серед охарактеризованих методів педагогічної роботи особливо виділені **методи евристичного вокально-хорового навчання:**

- **когнітивні** - методи пізнання змісту базових навчальних предметів, що допомагають розкрити особливості української національної культури, жанрово-стильові особливості українських співацьких традицій, методи порівняння з культурно-історичними аналогами (зокрема з особливостями китайського вокального виконавства) та сприяють актуалізації вокально-виконавського змісту з можливістю екстраполяції його в педагогічну практику Китаю тощо;

- **креативні – методи та** прийоми, що допомагають студентам на основі отриманих знань, навичок, умінь створювати нові варіанти інтерпретації виконання вокально-хорових творів; методи “мозкового штурму” (А. Осборн), інтерактивного навчання, творчої уяви, образної картини, прояву артистизму, фантазування для стимуляції творчої активності студентів тощо.

Розробка дидактичних засад ґрунтувалася на базових взаємоінтегруючих **підходах:** аксіологічному, історико-соціальному, інкультурному, гуманістичному, антиномічно-інтеграційному, особистісно-евристичному, рефлексивно-діяльнісному.

Визначені **дидактичні принципи** особистісно-орієнтованого, евристично спрямованого вокально-хорового навчання: *мотиваційно-профорієнтаційного забезпечення, вибору індивідуальної освітньої траєкторії, міжкультурно-творчої трансформації, метапредметної культурологічної герменевтики.*

На основі загальних функцій мистецтва Ю. Борева і функцій мистецької освіти Г. Падалки подальшого розвитку в дисертації дістали наступні **функції вокально-хорової підготовки** студентів Китаю з використанням українських співацьких традицій: *гедоністична, фахово-орієнтаційна, евристично-пізнавальна, культурологічно-просвітницька, вокально-діялісна* та ін.

Для реалізації дидактичних і творчих завдань визначено **психолого-педагогічні умови:** створення атмосфери психологічного комфорту, організація міжсуб'єктної навчальної комунікації (викладач - студент, студент - студент); мотиваційно-професійне забезпечення навчально-виховного процесу (підбір емоційно насиченого, високо художнього, естетично привабливого навчального репертуару, який забезпечує пізнавальний інтерес і потребу в опануванні традицій українського вокального мистецтва, гедоністичний ефект процесу навчання; врахування психофізичних особливостей дикційно-співочого апарату,

особливостей звуковимови і труднощів лексико-сміслового орфоепічного

Рис. 1. Методична модель формування вокально-хорового навчання китайських студентів з використанням українських співацьких традицій. відтворення текстів на українській мові китайськими студентами; своєчасне якісне виконання навчальних завдань; детальне ознайомлення з жанрами української культури, особливостями ментальності українського народу; відвідування концертних програм, оперних вистав, вокально-хорових конкурсів, колекціонування платівок і навчально-методичної літератури з вокалу і хорознавства, книг присвячених творчості відомих персоналій; створення умов для самоосвіти (медіа-освіта) й самореалізації особистості).

У третьому розділі *«Експериментальне дослідження процесу вокально-хорового навчання студентів Китаю з використанням українських співацьких традицій»* систематизовано та узагальнено результати педагогічного експерименту на констатувальному, формувальному, контрольному етапах.

Мета констатувального етапу дослідження полягала в діагностиці наявних рівнів сформованості вокально-хорової навченості китайських студентів з використанням українських співацьких традицій. Її реалізація дозволила виявити *три рівні* (низький, середній, високий), які включали зміст структурних компонентів і засвідчили недостатню розробленість науково-методичної та вокально-виконавської практики.

Низький рівень вокально-хорової навченості китайських студентів з використанням українських співацьких традицій віддзеркалював: нестійкий інтерес до вокально-хорового навчання, вузькість і неусвідомленість мотивів та невпевненість щодо можливості подолання труднощів даного виду навчання (організаційного і навчально-пізнавального характеру, нерозуміння нової для них культури та опанування словникового бар'єру); обмежений об'єм знань, навичок, умінь, полікультурної ерудованості; погане володіння вокально-художньою технікою та невміння підбирати високохудожній, педагогічно-доцільний репертуар; нездатність до творчо-художньої інтерпретації вокальних творів з урахуванням співацьких традицій українського вокального виконавства та низької якості прояву рефлексивних здібностей; відсутність художньо-образного мислення та неспроможність студентів до художньо-естетичного оцінювання творів вокально-хорового мистецтва. Цього рівня було виявлено 54% студентів, які потребували постійної підтримки, коректування навчальних дій з боку викладачів і постійного педагогічного супроводу.

До **середнього рівня** вокально-хорової навченості китайських студентів з використанням українських співацьких традицій віднесено майбутніх учителів музики (37%), що ставились із зацікавленістю, але без яскравого вираження професійних позицій щодо опанування цих традицій та до використання їх у вітчизняній педагогічній практиці. Однак їх особистісно-професійні потреби ще не достатньо сформовані й потребують мотивування цілей вокально-хорового навчання. Теоретико-методичні знання з вокальної педагогіки й вокальної культури, в межах фахової підготовки майбутнього вчителя музики, опановуються на середньому рівні. Практичні показники діяльнісно-репродуктивного компоненту потребують постійного втручання викладача й

активізації позитивної динаміки виконавського зростання та саморозвитку. Здатність до творчо-художньої інтерпретації та оцінювання вокальних творів виконується більше на репродуктивному рівні. Визначення стильових особливостей та вокально-виконавських труднощів (з боку їх художньо-образного осмислення та шляхи їх подолання) здійснюються за періодичною допомогою викладача.

Високий рівень вокально-хорової навченості китайських студентів (всього 9%) характеризується яскраво вираженими показниками мотиваційно-цілеспрямованого компонента, що розкривають стійкий інтерес молодих музикантів до українського вокального мистецтва, прагнення до опанування українськими національними традиціями, стремління до використання українських співацьких традицій у вітчизняній педагогічній практиці Китаю. Студенти цього рівня відрізняються високою сформованістю фахової установки на саморозвиток, удосконалення фахової майстерності. Показники полікультурно-когнітивного компонента: здатність до набуття знань з української вокальної культури та виконавської техніки розкривають високу якість і стабільність знань, полікультурну ерудованість; ознайомленість з українським дитячим фольклором. Студенти цього рівня представляють систематизованість і стійкість знань зі світової культури (розуміння художніх напрямків мистецтва, стильових та жанрових особливостей виконання вокальних творів тощо); демонструють вільне володіння вокально-художньою технікою, вміння підбирати високохудожній, педагогічно-доцільний репертуар, здатність до творчого втілення знань з дитячої вокально-хорової теорії; відрізняються досить потужним креативним потенціалом, високо розвиненим художньо-образним мисленням і артистичними здібностями, самоаналізом (здатністю до творчо-художньої інтерпретації вокальних творів, спроможністю до художньо-естетичного їх оцінювання тощо).

Методика вокально-хорового навчання студентів Китаю з використанням українських співацьких традицій складалась з чотирьох етапів. *Перший етап* – *мотиваційно-адаптаційний* передбачав закріплення інтересу в китайських студентів до вокально-хорової діяльності, адаптацію до нових навчальних умов, установку на самовдосконалення фахових знань; загальне ознайомлення з особливостями української національної культури і особливостями української вокальної орфоєпії (це пов'язано із складністю для китайських студентів відтворення змісту вокальних творів на мові оригіналу (українських текстів). Реалізація завдань цього етапу здійснювалась за допомогою основних *методів*: бесід, стимуляції, артикуляційної гімнастики, комплексу вправ (дихальних, дикційних, вокально-розвивальних тощо), обговорення, наочної ілюстрації, анкетування, тестування, експертних оцінок.

Другий етап – *поглиблювально-теоретичний* був спрямований на: удосконалення спеціальних теоретичних вокально-хорових знань з лекційного курсу “Методики постановки голосу” (розуміння значення нейрофізіологічних особливостей роботи голосового апарату співака, його гігієни й охорони, захисних функцій та ін.), а також з навчально-методичної літератури для самопідготовки (з цією метою теоретична частина була розроблена у вигляді

лекційних конспектів і роздана студентам для подальшого опрацювання); усвідомлення змісту понятійно-термінологічного апарату та особливостей українських співацьких традицій (ознайомлення з народним українським мелосом, записами автентичного фольклорного мистецтва України тощо). Для усвідомлення особливостей українських співацьких традицій (ключової теми нашого дослідження) використувався бінарний синтетичний метод, який складався з теоретичної і ілюстративної частини (вокальних фрагментів з Інтернет технологій українських національних фільмів-опер «Запорожець за Дунаєм», «Наталка Полтавка» та ін. у виконанні Народних артистів СРСР: М. Гришко, М. Литвиненко-Вольгемут, І. Патаржинського, А. Солов'яненка та ін.), а також використовувались методи: інструктажу, наочної ілюстрації (ознайомлення з методами корифеїв українського вокального мистецтва), систематизації та узагальнення, проектування, опитування, порівняння.

Третій етап – вокально-технологічний, спрямований на удосконалення вокально-хорових знань, навичок, умінь, усвідомлення особливостей українських співацьких традицій та їх використання в процесі вокально-хорового виконавства. До основних характеристик українських співацьких традицій можна віднести: любов українців до красивого широкого кантиленного співу (бере свій початок у архаїчних началах біблейських текстів, славельного ангельського церковного співу, що пізніше спричинило тяжіння до італійської манери (стилю) вокального виконання *bel canto* та самої естетики і культури співу, утворило славнозвісну манеру українського *bel canto*; милозвучність, наспівність, щирість, чутливість і співпереживання, глибоку художньо-образну емоційність відтворення настрою і змісту вокального твору, а також характерну округлість звуковимови голосних і пом'якшену вимову приголосних). Реалізація завдань цього етапу здійснювалась за допомогою методів: спостереження, інструктажу, ілюстрації, систематизації та узагальнення, методів проектування, евристичних та інтерактивних.

Четвертий етап - інтегративно-творчий мав два напрямки експериментальної роботи: *перший* був спрямований, на розвиток у студентів навичок творчої трансформації українських співацьких традицій у вокально-хорові твори китайських композиторів та розвиток здатності художньо-образного їх відтворення. Основною умовою було дотримання манери українського *bel canto* (широкого кантиленного звучання, округлості звуковимови голосних і пом'якшеної вимову приголосних, милозвучності, наспівності, глибокого художньо-образного емоційного відтворення настрою вокального твору); ознайомлення з українським дитячим фольклором. *Другий* - був пов'язаний з ознайомленням і використанням сучасних засобів мистецької інноватики – *медіа-освіти*, яка спрямована на використання в навчально-виховному процесі мультимедійних технологій, невід'ємного показника сучасного інформаційного суспільства, що є потужними мотивованим засобом самоосвіти і саморозвитку майбутнього фахівця. На цьому етапі використовувались методи: рефлексії й самооцінки, методи евристичного вокально-хорового навчання: креативні - прийоми, “мозкового штурму” (А. Осборн), інтерактивного навчання, творчої уяви, образної картини, прояву

артистизму, фантазування для стимуляції творчої активності; науково-дослідні; методи статистичної обробки результатів.

Порівняльний аналіз результатів формувального експерименту та перевірка статистичної значущості суттєвих змін (за критерієм Фішера φ^*) в рівнях сформованості вокально-хорової навченості китайських студентів з використанням українських співацьких традицій допоміг відмітити, що найбільших труднощів у формуванні вокально-хорової навченості китайськими студентами з використанням українських співацьких традицій вони зазнали з опанування *полікультурно-когнітивного і рефлексивно-творчого* компоненту. Це пояснюється особливими складностями опанування українською мовою і відсутністю навичок розвитку креативних і аналітичних здібностей и дозволив отримати такі данні, які мали наступну динаміку зростання КГ і ЕГ (рис. 2.): студентів КГ з *високим рівнем* було зафіксовано – 20%, студентів ЕГ збільшилось до 28%, з різницею <8% ($\varphi^* = 0,56$); *середній рівень* 38% мали студенти КГ і до 40% збільшилась кількість студентів ЕГ, з різницею <2% ($\varphi^* = 0,49$); *низький рівень* - 42% мали студенти КГ і після проведення експериментальної методики кількість студентів ЕГ зменшилась до 32% з різницею >10% ($\varphi^* = 1,12$).

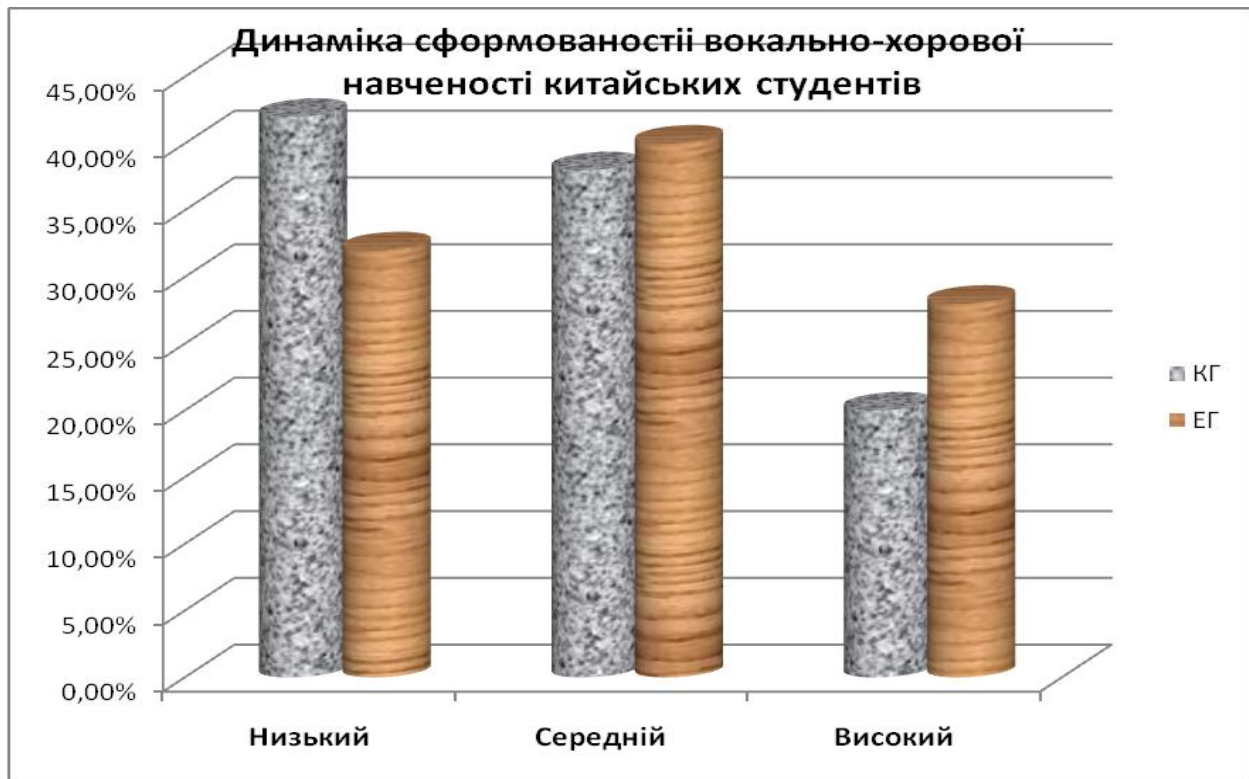

Рис.2. Динаміка сформованості вокально-хорової навченості китайських студентів з використанням українських співацьких традицій

Тобто можна стверджувати, що відповідно загальноприйнятим у психології рівням статистичної значимості $\varphi^*_{кр}$ від 1,64 ($p \leq 0,05$) до

2,31 ($p \leq 0,01$) доля студентів ЕГ, що мали низький рівень сформованості вокально-хорової навченості до експерименту, суттєво зменшилась, а відсоток студентів з високим рівнем суттєво зріс, що підтверджує ефективність експериментальної методики, пов'язаної з однією з важливих граней музично-педагогічної підготовки майбутнього вчителя музики – формування вокально-хорової навченості з використанням українських співацьких традицій і засвідчує практичну доцільність і своєчасність її розробки, а також можливість запровадження в загальноосвітніх закладах України і Китаю.

Модернізація системи освіти в напрямку міжкультурної комунікації, трансформації й екстраполяції кращих українських співацьких традицій на освітньо-виховну систему Китаю допоможе КНР в третьому тисячолітті здійснювати прогресивну ходу і слугуватиме вагомим фактором розвитку мистецької освіти, суспільства й країни взагалі.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено узагальнення науково-методичної літератури із досліджуваної проблеми, проведено експериментальне дослідження, результати якого засвідчили реалізацію мети, підтвердили правомірність основних теоретико-методологічних положень, ефективність розв'язання дослідних завдань та динаміку результатів експериментального вокально-хорового навчання китайських студентів з використанням українських співацьких традицій, відповідно до яких нами були зроблені наступні **висновки**:

1. У результаті аналізу літературних першоджерел: простежено історію походження пісенного мистецтва України; здійснено узагальнення багатовікового культурно-історичного досвіду духовної спадщини України, в якій співоча діяльність завжди грала пріоритетну роль; встановлено недостатню розробленість проблеми вокально-хорового навчання китайських студентів з використанням українських співацьких традицій в процесі фахової підготовки майбутніх учителів музики, що підтвердило актуальність і новизну даної проблеми та перспективи розвитку вокальної педагогіки, спрямовані на використання традиційних технологій вокально-хорового навчання та забезпечення значно вищого рівня формування вокально-виконавської культури студентів інститутів мистецтв; визначення теоретико-методологічного підґрунтя процесу формування даного феномена засвідчило правомірність забезпечення принципів культуровідповідності та опори на національно-культурні традиції вокального навчання в системі вищої музично-педагогічної освіти.

2. На основі теоретико-методологічного аналізу проблеми дослідження та узагальнення практики визначено: зміст, специфіку та авторське тлумачення поняття «вокально-хорове навчання студентів Китаю з використанням українських співацьких традицій», суть якого полягає у *високопрофесійному відтворенні художньо-образного змісту вокально-хорових творів за допомогою використання отриманих знань, навичок, умінь з вокальної педагогіки та артистичних і інших творчих здібностей вокально-виконавської*

рефлексії. Ключовою ланкою використання кращих українських співацьких традицій виступає методика відтворення манери (стилю) виконання **українського bel canto** - тобто кантиленного (наспівного) звучання, в процесі якого використовується *лєгкий, блискучий, витончений, діамантовий звук*. Опанування даним видом навчання дає змогу екстраполювати його в шкільні умови Китаю й закладати в учнів основи вокальної культури.

3. Здійснено розробку та обумовлено зміст і обґрунтування взаємоінтегруючих структурних компонентів (*мотиваційно-цілеспрямованого, полікультурно-когнітивного, діяльнісно-репродуктивного, рефлексивно-творчого*) та критеріально-показникової системи оцінювання вокально-хорової навченості китайських студентів. Відповідно компонентів визначено *критерії: міра мотиваційної обумовленості опануванням українськими співацькими традиціями та трансформація їх в китайську освітньо-виховну систему; ступінь теоретичної обізнаності з українськими етновиховними і мистецькими культурними традиціями; міра здатності до жанрово-стильового виконання творів українського вокального мистецтва; міра творчого використання українських співацьких традицій в музично-педагогічній і вокально-виконавській практиці*. Виявлено *три рівні сформованості досліджуваного феномена (низький, середній, високий)*.

4. Для розв'язання поставлених завдань використовувався комплекс *теоретичних та емпіричних методів: аналіз першоджерел з проблеми дослідження та нормативних документів; метод конструювання понять – для систематизації понятійної бази знань і накопичення вокально-хорового тезаурусу; методи: спостереження, опитування, анкетування, бесід, тестування, інструктажу, демонстрування, систематизації та узагальнення, наочної ілюстрації, обговорення, експрес-інтерв'ю, медіа-освіти, яка сприяє активізації й підвищенню самоосвіти та полегшення вокально-хорового навчання китайських студентів; науково-дослідні та творчо-пошукові: педагогічного експерименту, рефлексивні, інтерактивного та евристичного навчання для стимуляції творчої активності та моделювання знань з вокально-хорового виконавства; методи математичної обробки результатів*. Розробка дидактичних засад ґрунтується базових взаємоінтегруючих **підходах** (*аксіологічний, історико-соціальний, інкультуративний, гуманістичний, антиномічно-інтеграційний та ін.*). **Дидактичними принципами** особистіно-орієнтованого, евристично спрямованого вокально-хорового навчання визначено такі: *мотиваційно-профорієнтаційного забезпечення, вибору індивідуальної освітньої траєкторії, міжкультурно-творчої трансформації, метапредметної культурологічної герменевтики*. Для реалізації дидактичних і творчих завдань визначено **психолого-педагогічні умови**: створення атмосфери психологічного комфорту, організація міжсуб'єктної навчальної комунікації, усвідомлення високого рівня ансамблевого відчуття в процесі індивідуальних і колективних форм навчання; мотиваційно-професійне забезпечення навчально-виховного процесу (використання гедоністичного ефекту процесу навчання); врахування вокально-виконавських і акторських здібностей, особливостей звуковимови і труднощів лексико-сміслового

орфоепічного відтворення текстів на українській мові китайськими студентами; детальне ознайомлення з жанрами української національної культури, особливостями ментальності українського народу; створення умов для самоосвіти й самореалізації особистості.

5. У дослідженні розроблені експериментальна модель і методика формування означеного феномена, яка проходила в чотирі етапи (*мотиваційно-адаптаційний, поглиблювально-теоретичний, вокально-технологійний, інтегративно-творчий*).

У результаті констатувальної діагностики було виявлено наявних рівнів: 54% – низького рівня, 37% – середнього і всього 9% – студентів високого рівня. Це засвідчило недостатню розробленість науково-методичної та вокально-виконавської практики. Після проведення поетапної методики порівняльний аналіз результатів формувального експерименту та перевірка статистичної значущості суттєвих змін (за критерієм Фішера φ^*) в рівнях сформованості вокально-хорової навченості китайських студентів з використанням українських співацьких традицій допомогли відмітити, що найбільших труднощів у опануванні вокально-хорової навченості китайськими студентами з використанням українських співацьких традицій вони зазнали з опанування *полікультурно-когнітивного і творчо-рефлексивного* компонентів. Це пояснюється особливими складностями опанування українською мовою і відсутністю навичок розвитку креативних і аналітичних здібностей і дозволило отримати такі данні, які мали наступну динаміку зростання КГ і ЕГ: студентів КГ з *високим рівнем* було зафіксовано – 20%, студентів ЕГ збільшилось до 28%, з різницею <8% ($\varphi^* = 0,56$); *середній рівень* 38% мали студенти КГ і до 40% збільшилась кількість студентів ЕГ, з різницею <2% ($\varphi^* = 0,49$); *низький рівень* – 42% мали студенти КГ і після проведення експериментальної методики кількість студентів ЕГ зменшилась до 32% з різницею >10% ($\varphi^* = 1,12$).

Ефективність отриманих результатів засвідчує практичну доцільність і своєчасність розробки експериментальної методики, а також її оригінальність та можливість запровадження в загальноосвітніх закладах України і Китаю.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Статті в наукових фахових виданнях

1. Чжао Веньфан. Теоретико-методологічні засади міжкультурно-творчої трансформації українських і китайських співацьких традицій / Чжао Веньфан // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 14 (19). – Ч. 2. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 132-137.
2. Чжао Веньфан. Міжкультурно-творча трансформація українських і китайських співочих традицій в Інститутах мистецтв / Чжао Веньфан // Науковий вісник південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського: зб. наук. праць. – № 1-2. – Одеса, ПНПУ ім. К.Д. Ушинського, 2013. – С. 18-24.

3. Чжао Веньфан. Сучасне переосмислення творчої взаємодії вокальних традицій України і Китаю в умовах інститутів мистецтв / Чжао Веньфан // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики: зб. наук. праць / Ред. кол. Н.В. Гузій (відп. ред.). – Вип. 19 (29). – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2013. – С. 85-88.
4. Чжао Веньфан. Теоретичні основи моделювання міжкультурно-творчої трансформації співацьких традицій студентами-музикантами Китаю і України / Чжао Веньфан // Науковий вісник Чернівецького університету: збірник наукових праць. - Вип. 680. - Педагогіка та психологія. – Чернівці: Чернівецький національний університет, 2014. – С. 170-175.
5. Чжао Веньфан. Конструювання змісту вокально-хорового навчання китайських студентів в умовах моделювання індивідуальної освітньої траєкторії / Чжао Веньфан // Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти: зб. наук. праць. – Вип. 16 (21). - Ч.1. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. - С. 126-130.
6. Чжао Веньфан. Інтерес китайських студентів до використання в практиці українських співацьких традицій / Чжао Веньфан // Наукові записки: [збірник наукових статей] М-во освіти і науки України; укл. Л.Л. Макарєнко. – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – Вип. (119). – С. 138-143.

Статті в наукових зарубіжних виданнях

7. Чжао Веньфан. Значение мотивации в вокально-хоровом обучении китайских студентов в институтах искусств / Чжао Веньфан // “Всероссийский журнал научных публикаций”. - № 3 (23), Москва, июль 2014. - Педагогичні науки. - С. 20-22.

Матеріали наукових конференцій, науково-методичних семінарів

8. Чжао Веньфан. Основні джерела українських співацьких традицій / Чжао Веньфан // Мистецька освіта в Україні: проблеми теорії і практики: зб. тез за мат. Всеукр. науко-методичної конференції-семінару (27-28 лютого 2014 року). – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2014. – С. 152-153.

АНОТАЦІЇ

Чжао Веньфан. Методика вокально-хорового навчання студентів Китаю з використанням українських співацьких традицій. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.02 – теорія та методика музичного навчання. – Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова, м. Київ, 2014.

У дисертації розкриваються особливості вокально-хорового навчання китайських студентів з використанням українських співацьких традицій. На основі аналізу літератури з проблеми дослідження та існуючого практичного досвіду визначено: теоретико-методологічне підґрунтя процесу формування даного феномена, зміст, специфіку, функції, методи, принципи, педагогічні підходи та авторське тлумачення поняття «вокально-хорове навчання китайських студентів з використанням українських співацьких традицій». Досліджені джерела і історична динаміка розвитку національного вокально-хорового мистецтва. Аналіз першоджерел з проблеми дослідження допоміг вперше виокремити: структурні компоненти даного феномена (мотиваційно-цілеспрямований, полікультурно-когнітивний, діяльнісно-репродуктивний, творчо-рефлексивний): критерії, показники і рівні сформованості; обумовити педагогічні умови оптимізації вокально-хорового навчання.

Вперше розроблено та впроваджено в процес вокально-хорового навчання китайських студентів у інститутах мистецтв поетапну методику з використанням українських співацьких традицій, яка передбачає творчу трансформацію вокально-хорового українського досвіду в вокально-хорове виконавство Китаю. Результати порівняльного аналізу статистично підтвердили ефективність авторської методики, яка сприяє ефективності опанування українськими вокально-хоровими традиціями і дає можливість екстраполювати набуті знання, навички, уміння в китайську освітню систему.

Ключові слова: китайські студенти, вокально-хорове навчання, українські співацькі традиції, виконавська культура, творчість, трансформація.

Чжао Веньфан. Методика вокально-хорового обучения студентов Китая с использованием украинских певческих традиций. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата педагогических наук по специальности 13.00.02 – теория и методика музыкального обучения. – Национальный педагогический университет имени М.П. Драгоманова. – Киев, 2014.

В диссертации раскрываются особенности вокально-хорового обучения китайских студентов с использованием украинских певческих традиций. На основе анализа литературы с проблемы исследования и существующего практического опыта определено: теоретико-методологические основы процесса формирования данного феномена, содержание, специфику, функции, методы, принципы, педагогические подходы и авторское толкование понятия «вокально-хоровое обучение китайских студентов с использованием украинских традиций певцов».

Исследованы источники возникновения и историческая динамика развития национального вокально-хорового искусства Украины. Анализ первоисточников по проблеме исследования помог впервые выделить: структурные компоненты данного феномена (мотивационно-целенаправленный, поликультурно-когнитивный, деятельностно-репродуктивный, творчески-рефлексивный): критерии, показатели и уровни

сформированности; обусловить педагогические условия оптимизации вокально-хорового обучения. Впервые разработано и внедрено в процесс вокально-хорового обучения китайских студентов в институтах искусств педагогических университетов поэтапную методику вокально-хорового обучения с использованием украинских уникальных певческих традиций, которая предусматривает творческую трансформацию украинского вокально-хорового опыта в вокально-хоровое исполнительство Китая. Результаты сравнительного анализа статистически подтвердили эффективность авторской методики, которая способствует эффективности овладения украинскими вокально-хоровыми традициями и даёт возможность экстраполировать приобретенные знания, навыки, умения, в китайскую образовательную систему.

Ключевые слова: китайские студенты, вокально-хоровое обучение, украинские певческие традиции, исполнительская культура, творчество, трансформация.

Chzhao Venfan. Methods of Chinese students vocal and choral training using Ukrainian singers traditions. - Manuscript.

The thesis on competition of a scientific degree of Doctor of Philosophy in the specialty 13.00.02 – theory and methods of Musical training. – M.P. Dragomanov National Pedagogical University.

The thesis reveals the features of Chinese students vocal and choral training using Ukrainian singers traditions. Based on the analysis of the researched literature and existing practices theoretical and methodological framework of the process of this phenomenon formation, content, specificity, functions, methods, principles, pedagogical approaches and the author's interpretation of the term "Chinese students vocal and choral training using Ukrainian singers traditions" were identified. The sources and historical dynamics of the national vocal-choral art were investigated.

Primary sources analysis of the researched problem helped to isolate for the first time: structural components of the given phenomenon (motivational, adaptation, multicultural, cognitive, active, reproductive, reflective and creative): criteria, indicators and formation levels; to specify pedagogical conditions of the process of vocal and choral training optimization.

Phased method of Ukrainian singers traditions using which provides creative transformation of the vocal and choral Ukrainian experience into the Chinese vocal and choral performance was attacked and implemented into the process of Chinese students vocal and choral training in the Art Institutes.

The results of the comparative analysis statistically confirmed the effectiveness of the author's technique, which improves the efficiency of the capture of Ukrainian vocal and choral tradition and makes it possible to extrapolate acquired knowledge, skills and abilities into Chinese educational system.

Key words: Chinese students, vocal and choral training, Ukrainian singers traditions, culture of performance, creativity, transformation.